

INTERNATIONAL JOURNAL OF ORIGINAL EDUCATIONAL RESEARCH

Research Article

TAŞIMALI EĞİTİMDE YAŞANAN SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Suat ZENGİN

suatzengin42@gmail.com

Milli Eğitim Bakanlığı

Mehmet ÇÜMEN

mmmehmetcumen93@gmail.com

Milli Eğitim Bakanlığı

Ahmet GÜL

ahmett_1991@hotmail.com

Milli Eğitim Bakanlığı

Zehra ÖZSOY

zehradeniz2009@gmail.com

Milli Eğitim Bakanlığı

ÖZET

Bu çalışmada, taşımali eğitimde görev yapan öğretmenlerin görüşleri, karşılaştıkları sorunlar incelenerek uygulamanın olumlu ve olumsuz yönleri ortaya konulmuş, eksiklikleri belirlenerek sistemin verimliliğini artırmaya yönelik öneriler sunulmuştur. Taşımali eğitimde ulaşım hizmetlerinde yaşanan en büyük zorluklar arasında eski araçların kullanılması ve sürücülerin bilinç düzeylerinin yetersiz olması yer almaktadır. Servis şoförlerinin işin önemini yeterince kavramadıkları, araçlarda güvenlik önlemlerinin yetersiz olduğu gözlemlenmiştir. Bu kapsamda, araçların uygun ve bakımlı olması, denetimlerin sıklaştırılması ve sürücü eğitimine ağırlık verilmesi gerekmektedir. Ayrıca velilerin ise çocuklarının eğitime yeterince ilgi göstermedikleri ve öğretmenlerle iletişime geçme çabasını göstermedikleri sonucu ortaya çıkmıştır. Öğle yemeğinde karşılaşılan sorunlar ise çocukların yemekleri bazen beğenmemesi, porsiyonların yetersizliği ve yemekhane koşullarının elverişsizliği gibi sorunlar öne çıkmaktadır. Bu konulara çözüm olarak; yemekhanelerin yapılması, yemeklerin kalitesinin ve sunum düzeninin artırılması, denetimlerin sıklaştırılması önerilmektedir. Taşıma merkezi okullarda yaşanan zorluklar arasında yemekhanelerin olmaması, fiziksel altyapı eksiklikleri, donanım ve araç-gereç yetersizlikleri ile araçların zamanında gelip gitmemesi sorunları bulunuyor. Bu okulların fiziki koşulları, donanımı ve personel gücünün artırılması; taşımali öğrenciler için daha rahat ulaşım sağlanmalıdır.

Anahtar Kelime: Taşımali Eğitim Uygulaması, Ulaşım, Yemek, Öğretmen Görüşleri.

ABSTRACT

Problems and Solutions in Transported Education

In this study, the opinions of teachers working in transportation education and the problems they encounter are examined, the positive and negative aspects of the application are revealed, the deficiencies are determined and suggestions are presented to increase the efficiency of the system. Among the biggest difficulties experienced in transportation services in transported education are the use of old vehicles and the insufficient level of awareness of the drivers. It has been observed that bus drivers do not sufficiently grasp the importance of their job and that security measures in the vehicles are inadequate. In this context, it is necessary to ensure that vehicles are appropriate and well-maintained, inspections are tightened and driver training is emphasized. It was also found that parents do not show enough interest in their children's education and do not make efforts to communicate with teachers. The problems encountered during lunch are that children sometimes do not like the food, inadequate portions

and unfavorable cafeteria conditions. As solutions to these issues, it is suggested that cafeterias should be built, the quality and presentation of meals should be improved, and inspections should be tightened. Among the difficulties experienced in transportation center schools are the lack of cafeterias, lack of physical infrastructure, inadequate equipment and tools, and vehicles not arriving and departing on time. The physical conditions, equipment and staff strength of these schools should be increased and more comfortable transportation should be provided for transported students.

Key Words: Transportation, Transportation, Food, Teacher Opinions.

GİRİŞ

Ülkemizde taşınmalı eğitim sistemi, özellikle şehre uzak, dağınık ve nüfus yoğunluğu düşük köylerdeki öğrencilerin eğitim hakkına erişimini sağlamak amacıyla ortaya çıkmıştır. Bu sistem, anayasanın gereği olan eğitim hakkının tüm çocuklara ulaştırılması ve sosyal devlet anlayışının bir yansıması olarak hayata geçirilmiştir. Taşınmalı eğitim, merkezi bir konumda bulunan ve fiziki koşulları eğitim için yeterli olan bir okula, çevredeki köylerdeki öğrencilerin servis araçlarıyla en uygun okula taşınması esasına dayanır. Bu uygulama, sekiz yıllık kesintisiz zorunlu eğitimin Türkiye genelinde yaygınlaştırılmasını desteklemek amacıyla yaygınlaştırılmış ve hız kazandırılmıştır. Böylelikle kırsal bölgelerdeki öğrencilerin eğitimde fırsat eşitliğine ulaşması hedeflenmiş ve daha iyi eğitim almalarına olanak sağlamıştır. Böylece eğitim yaygınlaşıp okullaşma oranı artmıştır. Bu durumla uzun vadede nitelikli kişi sayısı artacaktır (Çavuşoğlu ve Dönmez, 2018). Aynı zamanda, öğrencilerin farklı çevrelere taşınması onların sosyal ve kültürel farkındalıklarını geliştirdiği gibi kültürlerin tanışıp kaynaşmasını da sağlamaktadır. Yeni yerler, çevreler gören öğrenciler, çevrelerine ve topluma daha duyarlı hale gelir ve sosyalleşme becerilerini artırarak daha zengin bir öğrenim süreci yaşarlar. Bu durum, bireylerin topluma uyum sağlamasını ve toplumla kaynaşmalarını kolaylaştırır (Uslu, 2017).

Taşınmalı eğitim sistemi, eğitimde fırsat eşitliğini sağlamak ve ülkenin her bölgesindeki çocukların temel eğitime erişimini mümkün kılmak amacıyla anayasal bir hak olarak uygulanmaktadır (Tuzcu, 2021). Ancak, iklim koşullarının ağır, coğrafi yapının zorlu ve güç olduğu yerlerde, ekonomik sınırlamalar ve güvenlik sorunları gibi nedenlerle taşınmalı eğitimin mümkün olmadığı yerlerde, öğrencilerin eğitimlerini

sürdürebilmeleri için yatılı ilköğretim bölge okulları (YİBO) kurulmaktadır. Bu okullar, çocukların eğitim haklarından mahrum kalmadan kesintisiz bir eğitim almalarını ve fırsat eşitliğinin korunmasına olanak sağlamaktadır.

Taşınmalı eğitimin daha verimli ve sürdürülebilir hale gelebilmesi için bu sorunların ayrıntılı bir şekilde incelenmesi ve çözüm önerilerinin geliştirilmesi büyük önem taşımaktadır. Ulaşım koşullarının iyileştirilmesi, servis şoförlerinin bilinçlendirilmesi, eğitilmesi ve yemekhane olanaklarının artırılması gibi düzenlemeler, bu olumsuz etkilerin azaltılmasına katkı sağlayabilir. Böylece taşınmalı eğitim uygulaması, eğitim kalitesinin artmasını sağlayabilir (Şan, 2012). Karakütük (1998) ise; taşınmalı eğitimin gerekliliğinin, Türkiye'nin coğrafi ve ekonomik yapısı, işgücü durumu, iç göçler, yerleşim alanlarındaki nüfusun dağınık ya da az olması gibi etkenlerle ortaya çıktığını ifade etmektedir.

Türkiye'nin coğrafi yapısının engebeli ve ekonomik koşullarının bölgesel farklılıklar göstermesi, yerleşim yerlerinin dağınık ve düzensiz bir nüfus yapısına sahip olmasına yol açmaktadır. Ülkemizin bu fiziki, sosyal ve ekonomik koşulları, eğitim-öğretim çalışmalarında aksaklıklara neden olup ülke ekonomisine büyük maliyetler getirmektedir. Ancak, bu olumsuz koşullar, anayasa ve yasalarla korunan eğitim hakkına engel teşkil etmez. Her öğrenci özeldir ve cinsiyet farkı gözetilmeksizin eğitim alma hakkına sahiptir. Milli Eğitim Bakanlığı (MEB), öğrencilerin eğitime erişimindeki engelleri kaldırmak amacıyla birçok proje yürütmüştür. Bu projelerden bazıları, UNICEF destekli "Haydi Kızlar Okula," "Tarladan Okula" projeleri ile ulusal olarak hibe edilen "Ana-Kız Okula" ve "Gezici Okul Projesi"dir. Bu projeler, eğitime erişim imkanları sınırlı olan öğrencilerin eğitim hakkının sürdürülebilirliğini sağlamak ve eğitimde fırsat eşitliği yaratmak amacıyla Türkiye'de uygulanmıştır (Taşdemir, 2010).

Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu çalışmanın amacı; taşınmalı eğitimde yaşanan sorunların ve çözüm önerilerinin neler olduğunun incelenmesidir. Bu amaca ulaşabilmek için aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

Alt problemler:

1. Taşımalı eğitime yönelik ankete katılan öğretmenlerin demografik özelliklerinin dağılımı nasıldır?
2. Taşımalı eğitimin gerekliliğine yönelik görüşleriniz nelerdir?
3. Taşımalı eğitimde ulaşım hizmetlerine ilişkin görüşleriniz nelerdir?
4. Ulaşımında yaşanan sorunlara ilişkin çözüm önerileriniz nelerdir?
5. Öğle yemeğinde yaşanan sorunlara ilişkin görüşleriniz nelerdir?
6. Öğle yemeğinde yaşanan sorunlara yönelik ilişkin çözüm önerileriniz nelerdir?
7. Taşıma merkezi olan okullardan kaynaklanan sorunlara ilişkin görüşleriniz nelerdir?
8. Taşıma merkezi olan okullardan kaynaklanan sorunlara ilişkin çözüm önerileriniz nelerdir?

20. yüzyılda, bireylerin eğitim hakkından eşit şekilde yararlanabilmeleri devletlerin başlıca sorumlulukları arasına girmiştir. Bu yüzyıl, eğitimi her bireyin hakkı olarak görmüş ve çocukların, gençlerin, hatta okul çağını geçmiş bireylerin de eğitim olanaklarına erişebilmesi için çeşitli uygulamalar geliştirilmiştir. Eğitimin topluma yayılması amacıyla atılan adımlar, özellikle okullar aracılığıyla yürütülmüş; okul çağındaki bireyler kadar yetişkinler için de programlar oluşturulmuştur. Ancak bu yaygınlaştırma çabaları bazen kaliteye gereken önemin verilmemesine yol açmıştır. Bir toplumun gelişmişlik düzeyi eğitim sistemiyle doğrudan ilişkili olduğu gerçektir. Dolayısıyla bu çabalar, toplumsal gelişim süreci boyunca devam edecektir (Ensari, 2003).

Günümüzde 4+4+4 sistemi ile ilkokul, ortaokul ve lise öğrencileri de taşımalı eğitimden yararlanmaktadırlar. Her yöntemin kendine özgü avantajları ve dezavantajları olduğu gibi, bu yöntemin de bölgesel farklılıklara göre değişen sonuçları olabilir. Araştırmaların geniş bir coğrafi alana yayılması, yöntemin etkilerinin tam olarak anlaşılmasına katkıda bulunur. Bu sayede, karşılaşılan sorunlar tespit edilip çözüm önerileri geliştirilebilir ve taşımalı eğitimin etkinliği artırılabilir.

YÖNTEM

Bu çalışma, öğretmenlerin taşınmalı eğitime yönelik görüşlerini belirlemeyi amaçlayan, tarama modeline dayalı nitel bir araştırmadır. Nitel araştırmalar, algı ve olayları tüm yönleriyle ve bütüncül bir yaklaşım içinde ele almayı gerektirir ve nitel veri toplama tekniklerini kullanır. Tarama modelleri ise mevcut veya geçmişteki durumları olduğu gibi tanımlama amacı taşıyan araştırma modelleridir (Ergün, 2005). Bu çalışma taşınmalı eğitimin durumunu kapsamlı bir şekilde ele alarak ve uygulamanın gerçekleştiği fiziksel ve toplumsal bağlamı göz önünde bulundurarak tarama modeline uygun bir nitel araştırma olarak gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmada veriler yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanmıştır.

Çalışma Grubu

Araştırmanın evrenini, Ahmet Yesevi Üniversitesi, Türkiye Türkçesiyle Uzaktan Eğitim Programları Araştırma ve Uygulama Merkezi (TURTEP)bünyesinde 2024-2025 eğitim öğretim yılı güz döneminde öğrenim gören yüksek lisans öğrencileri oluşturmaktadır. Gerekli izinler alınarak 80 tezsiz yüksek lisans öğrencilerine araştırmaya ilişkin bilgi verilerek istekli olan okul müdürleri ve müdür yardımcıları ve öğretmenlere google formları aracılığıyla ulaşılmış, görüşlerinin ilgili forma doldurulması sağlanarak veriler toplanmıştır.

Veri Toplama Araçları

Çalışma grubundaki 80 tezsiz yüksek lisans öğrencisi ile google formlar aracılığıyla ölçme aracındaki 7 soru sorulmuştur. Araştırmada kullanılan veri toplama aracı (Haşhaş, 2022) tarafından hazırlanmış olup (gerekli ölçek izni alınmıştır), yarı yapılandırılmış görüşme formu'dur.

Verilerin Analizi

Toplanan veriler tümdengelimci analiz yöntemi ile incelenmiştir. Bu süreçte elde edilen bilgiler, belirlenen alt sorular doğrultusunda tema ile ilişkilendirilerek sınıflandırılmıştır. 80 katılımcıdan oluşan veri setleri hazırlanarak, önceden belirlenen plana uygun bir şekilde gözden geçirilmiş ve kodlanmıştır. Son aşamada ise veriler

yorumlanıp rapor haline getirilmiştir. Yorumlama sırasında katılımcıların doğrudan ifadelerine yer verilerek örneklerle desteklenmiştir.

BULGULAR

Araştırmanın birinci alt problemi şöyledir: “**Taşınmalı eğitime yönelik ankete katılan öğretmenlerin demografik özelliklerinin dağılımı nasıldır?**” sorusuna cevap aranmıştır. Verilen cevaplar aşağıdaki Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1. Katılımcıların Demografik Özellikleri

Değişkenler		f	%
Cinsiyet	Erkek	40	50
	Kadın	40	50
Görev Unvanı	Öğretmen	49	61,25
	Müdür Yardımcısı	15	18,75
	Müdür	16	20
Yaş Aralığı	20-29	2	2,5
	30-39	21	26,25
	40-49	37	46,25
	50 ve üstü	20	25
	İlkokul	50	62,5
Okul Kademesi	Ortaokul	10	12,5
	Lise	7	8,75
	Diğer	13	16,25

Tablo 1’e göre katılımcıların yarısı kadın yarısı erkektir. Katılımcıların 49’u öğretmen, 15’i müdür yardımcısı ve 16’sı müdür bulunmaktadır. 20-29 yaş arası 2, 30-39 yaş arası 21, 40-49 yaş arası 37 ve 50 yaş ve üstü 20 kişi bulunmaktadır. Katılımcıların 50’si ilkokulda, 10’u ortaokulda, 7’si lisede ve 13’ü diğer (özel eğitim, halk eğitimi, ilçe milli eğitim müdürlüğü) kadrolarda çalıştığı görülmektedir.

Araştırmanın ikinci alt probleminde; “**Taşınmalı eğitimin gerekliliğine yönelik görüşleriniz nelerdir?**” sorusuna cevap aranmıştır. Bu alt probleme verilen cevaplar incelendiğinde öğretmenlerin %60’ının (48 öğretmenin) taşınmalı eğitimin gerekli olduğu yönünde görüş bildirdiği, %36,25’inin (29 öğretmenin) taşınmalı eğitimin gerekliliği ile ilgili olumsuz görüş bildirdiği ve %3,75’inin (3 öğretmenin) de kısmen gerekli (çekimser, hem olumlu hem de olumsuz yönlerinden bahsedilmiş) olduğunu söylemişlerdir.

Taşımali eğitimin gerekli olduğunu belirten öğretmenlerden bazılarının görüşlerine aşağıda yer verilmiştir.

- *“Türkiye şartlarında olması gereken uygulama. Okullarda öğretmen eksiklikleri de giderilirse daha faydalı olacaktır.”*
- *“Kırsalda okuyan ve maddi durumu yeterli olmayan öğrencilerin eğitimine devam edebilmesi için gerekli buluyorum.”*
- *“Birleştirilmiş sınıf uygulamasına gerek kalmadığı için faydalıdır.”*

Taşımali eğitimin gereksiz olduğunu belirten öğretmenlerden bazılarının görüşlerine aşağıda yer verilmiştir.

- *“Taşımali eğitim yerine taşınan öğrencilerin bulunduğu yerlere okul yapılmalıdır.”*
- *“Taşımali eğitim değil yerinde eğitim olmalı.”*
- *“Taşımali eğitimi doğru bulmuyorum köydeki okulların açılması gerektiğini düşünüyorum.”*

Taşımali eğitim, okula ulaşımı uzak ya da ulaşım imkânı zor olan köy ve kırsal alanlarda yaşayan öğrencilerin eğitim fırsatlarına erişimini sağlayarak eşitlikçi bir eğitim sistemi sunar, eğitimdeki adaletsizliklerin giderilmesine destek olur. Böylece eğitim kalitesinin artırılmasına ve öğrencilerin daha iyi öğrenim imkânlarına sahip olmasına katkı sağlanır. Ülkemizin şartları göz önüne alındığında taşımali eğitimin yapılması kaçınılmazdır ve gereklidir.

Araştırmanın üçüncü alt probleminde; **“Taşımali eğitimde ulaşım hizmetlerine ilişkin görüşleriniz nelerdir?”** sorusuna cevap aranmıştır. Bu alt probleme verilen cevaplar incelendiğinde öğretmenlerin %30'unun (24 öğretmenin) taşımali eğitimin problemlerin olduğu yönünde görüş bildirdiği, %16,25'inin (13 öğretmenin) taşımali eğitimde denetimin olması gerektiğini, %11,25'inin (9 öğretmenin) taşımali eğitimde ulaşımı iyi-olumlu olduğunu, %5'inin (4 öğretmenin) şoförlere taşıma ile ilgili eğitim verilmesi gerektiğini, %5'inin (4 öğretmenin) zamansal (erken saatte yola çıkılıp, geç dönüldüğü) sıkıntıların olduğunu, %3,75'inin (3 öğretmenin) taşıma araçlarında sorunların olduğu, %27,5'inin (22 öğretmenin) çeşitli görüşler belirttiği, 1 öğretmenin ilgili soruya cevap vermediği görülmüştür.

Taşımali eğitimde problemlerin olduğunu belirten öğretmenlerden bazılarının görüşlerine aşağıda yer verilmiştir.

- *“Ulaşım da mutlaka problemler yaşanmaktadır. Şehirlerde ayrı, kırsal yerlerde ayrı problemler.”*

Taşımali eğitimin iyi-olumlu olduğunu belirten öğretmenlerden bazılarının görüşlerine aşağıda yer verilmiştir.

- *“Kısmen eksiklikler var toplu taşıma kullanılmasındansa taşımali eğitim daha iyi ve güvenli.”*
- *“Ulaşım gayet kolay.”*

Taşımali eğitimde ulaşım hizmetleri ilişkin görüşler göz önüne alındığında, taşımali eğitimde sorunların olduğu bir gerçektir. Başlıca sorunun araçların eski olması, denetimlerin düzenli yapılmamasından dolayı öğrenciler için güvenli ve konforlu olmadığı görülmektedir. Ayrıca araç şoförlerinin eğitimsiz olması, gereken hassasiyeti göstermemeleri, tüm yaş kategorilerinden öğrencilerin birlikte taşınması da diğer sorunları oluşturmaktadır.

Araştırmanın dördüncü alt probleminde; **“Ulaşım da yaşanan sorunlara ilişkin çözüm önerileriniz nelerdir?”** sorusuna cevap aranmıştır. Bu alt probleme verilen cevaplar incelendiğinde öğretmenlerin %22,5’inin (18 öğretmenin) taşımali araçlarının şartlarının iyileştirilmesi yönünde görüş bildirdiği, %12,5’inin (10 öğretmenin) şoförlere taşımali eğitim ile ilgili eğitimlerin verilmesi gerektiğini, %10’unun (8 öğretmenin) taşımali eğitimde denetimin düzenli yapılması gerektiğini, %10’unun (8 öğretmenin) en yakın yerde okula gitmeleri, okul açılması gerektiğini, %42,5’inin (34 öğretmenin) çeşitli görüşler belirttiği ve 2 öğretmenin ilgili soruya cevap vermediği görülmüştür.

Ulaşım da yaşanan sorunların çözümüne yönelik taşımali araçların şartlarının iyileştirilmesi gerektiğini belirten öğretmenlerden bazılarının görüşlerine aşağıda yer verilmiştir.

- *“Araçların daha donanımlı hale getirilmesi, yemeklerin daha yenilebilir olması.”*

Ulaşımında yaşanan sorunların çözümüne yönelik taşımalı eğitimde denetimin düzenli yapılması gerektiğini belirten öğretmenlerden bazılarının görüşlerine aşağıda yer verilmiştir.

- *“Servis araçlarının kontrolü için ayrı bir birim olmalı ve bu kontroller sık sık yapılmalıdır.”*

Ulaşımında yaşanan sorunların çözümüne yönelik taşımalı eğitimde çeşitli görüşlerini belirten öğretmenlerden bazılarının görüşlerine aşağıda yer verilmiştir.

- *“İstişare ve uzmanlardan yardım alınmalıdır.”*
- *“Eğitim devlet garantisi altındadır ve zorunludur. Çözüm işlerliği ve sürekliliği olacak şekilde gerekli önlemler alınarak düzenlenmelidir.”*

Taşımalı eğitimde ulaşımında yaşanan sorunlara yönelik çözümlerde ise taşıma işini yapan araçların(servislerin) yeni ve donanımlı olması güvenli taşıma için oldukça önemlidir. Ayrıca şoförlerin eğitilmiş olması, sene başından itibaren belirli aralıklarla eğitimlerin verilmesi, araçların sık sık denetlenerek görülen eksiklerin giderilmesi ve ilgili üst kurumlara bilgi verilmesi gerekmektedir.

Araştırmanın beşinci alt probleminde; **“Öğle yemeğinde yaşanan sorunlara ilişkin görüşleriniz nelerdir?”** sorusuna cevap aranmıştır. Bu alt probleme verilen cevaplar incelendiğinde öğretmenlerin %42,5’inin (34 öğretmenin) yemeklerin kalitesiz olduğu ve aynı yemeklerin çıktığı, çeşitli yemeklerin çıkmadığı yönünde görüş bildirdiği, %8,75’inin (7 öğretmenin) yemeklerde sorun olmadığını, %7,5’inin (6 öğretmenin) yemeklerin dağıtım sırasında soğuk olduğunu, %7,5’inin (6 öğretmenin) öğle yemeğinin sadece taşımalı öğrencilere değil tüm öğrencilere olması gerektiğini, %33,75’inin (27 öğretmenin) çeşitli görüşler belirttiği, 3 öğretmenin fikrim yok dediği ve 2 öğretmenin ilgili soruya cevap vermediği görülmüştür.

Öğle yemeğinde yaşanan sorunlara ilişkin yemeklerin kalitesiz olduğu ve aynı yemeklerin çıktığı, çeşitli yemeklerin çıkmadığı yönünde görüş belirten öğretmenlerden bazılarının görüşlerine aşağıda yer verilmiştir.

- *“Yemekler daha kaliteli olmalı.”*

- *“Yemekler pek yenilecek gibi değil, daha düzgün bir yemek listesiyle liste düzenlenmeli.”*

Taşınmalı eğitimde öğle yemeğinde yaşanan sorunlara ilişkin görüşler dikkate alındığında yemeklerin kalitesinin düşük olduğu, yemek çeşitliliğinin az olduğu, yemek dağıtımdaki sorunlar nedeniyle gelen yemeklerin soğuk olduğu bir gerçektir. Sadece taşınmalı öğrencilerin değil okuldaki tüm öğrencilerin yemekten faydalanabilmesi, eğitimde eşitliği sağlama konusunda başka bir önemli konudur.

Araştırmanın altıncı alt probleminde; **“Öğle yemeğinde yaşanan sorunlara yönelik ilişkin çözüm önerileriniz nelerdir?”** sorusuna cevap aranmıştır. Bu alt probleme verilen cevaplar incelendiğinde öğretmenlerin %27,5’inin (22 öğretmenin yemek kalitesinin iyileşmesi, aynı yemeklerin çıkmaması, çeşitli yemeklerin çıkması yönünde görüş bildirdiği, %10’unun (8 öğretmenin) yemeklerin denetlenmesi gerektiğini, %7,5’inin (6 öğretmenin) okullarda yemek yenecek uygun yerlerin olmadığı yemekhanelerin olması gerektiğini, %7,5’inin (6 öğretmenin) sorun yaşamadıkları için herhangi bir çözüm önermedikleri, %5’inin (4 öğretmen) yemekleri dağıtacak kişilerin olmadığı, %5’inin (4 öğretmen) yemeklerin hazırlanması, dağıtım ve sonrasında temizliğe dikkat edilmesi gerektiğini, %30’unun (24 öğretmenin) çeşitli görüşler belirttiği, 6 öğretmenin ilgili soruya cevap vermediği görülmüştür.

Öğle yemeğinde yaşanan sorunlara çözüm önerisi olarak yemek kalitesinin iyileşmesi, aynı yemeklerin çıkmaması, çeşitli yemeklerin çıkması yönünde görüş belirten öğretmenlerden bazılarının görüşlerine aşağıda yer verilmiştir.

- *“Daha güzel yemekler verilmeli.”*
- *“Öğle yemeklerinde yemek çeşitliliği arttırılmalı. Her okulun kendi yemekhanesi olmalı. Yemekler tabakalarda yenmeli. Yemek yenilen yerde elleri yıkamak için lavabo olmalı. Her çocuğun oturacağı yerler aynı olmalı.”*

Öğle yemeğinde yaşanan sorunlara çözüm önerisi olarak yemeklerin denetlenmesi yönünde görüş belirten öğretmenlerden bazılarının görüşlerine aşağıda yer verilmiştir.

- *“Uzmanlar tarafından kontrol edilmeli.”*
- *“Denetim artırabilir.”*

Öğle yemeğinde yaşanan sorunlara çözüm önerisi olarak çeşitli görüş belirten öğretmenlerden bazılarının görüşlerine aşağıda yer verilmiştir.

- *“Milli Eğitim Bakanlığı’nın en büyük şansı canla başla çalışan, çözüm üreten öğretmen ve idarecileri. Bu nedenle bir sorun gözlemlemedim.”*
- *“Öğle yemeklerinde yemek çeşitliliği artırılmalı. Her okulun kendi yemekhanesi olmalı. Yemekler tabakalarda yenmeli. Yemek yenilen yerde elleri yıkamak için lavabo olmalı. Her çocuğun oturacağı yerler aynı olmalı.”*

Taşınmalı eğitimde öğle yemeğinde yaşanan sorunlara yönelik çözüm önerileri dikkate alındığında; yemeklerin kalitesi ve çeşitliliğinin artırılması, yemeklerin dağıtımına özen gösterilerek sıcak dağıtılması konusunda gerekli önlemlerin alınması gerekliliği görülmektedir. Ayrıca yemekhanelerin temizliğine dikkat edilmeli ve yemekhaneler de denetlenmelidir.

Araştırmanın yedinci alt probleminde; “Taşıma merkezi olan okullardan kaynaklanan sorunlara ilişkin görüşleriniz nelerdir?” sorusuna cevap aranmıştır. Bu alt probleme verilen cevaplar incelendiğinde öğretmenlerin %18,75’inin (15 öğretmenin) okullarda yemekhanelerin olmadığı yönünde görüş bildirdiği, %12,5’inin (10 öğretmenin) öğrencilerin erken gelip geç gittiklerini, etkinliklere katılmadıklarını (zamansal problem), %11,25’inin (9 öğretmenin) okulların fiziki yapısının uygun olmadığını, %5’inin (4 öğretmenin) okul-veli iletişimin istenen düzeyde olmadığı, uzak olduğunu, %3,75’inin (3 öğretmen) çocukların okula uyum sağlamada sorun yaşadıklarını, %43,75’inin (35 öğretmenin) çeşitli görüşler belirttiği, 4 öğretmenin ilgili soruya cevap vermediği görülmüştür.

Taşıma merkezi olan okullardan kaynaklanan sorunlara ilişkin okullarda yemekhanelerin olmadığı yönünde görüş belirten öğretmenlerden bazılarının görüşlerine aşağıda yer verilmiştir.

- *“Çok kalabalık olması ve uygun yemekhanelerin olmaması.”*
- *“Yemekhane ve personel yetersizliği, hijyen.”*
- *“Yetersiz yemekhaneler.”*

Taşıma merkezi olan okullardan kaynaklanan sorunlara ilişkin okulların fiziki yapısının uygun olmadığı yönünde görüş belirten öğretmenlerden bazılarının görüşlerine aşağıda yer verilmiştir.

- *“Fiziki alt yapının yetersizliği.”*
- *“Bilgisayar laboratuvarı olmalı. Mali kaynak özellikle bu okullara yeteri kadar gönderilmeli.”*

Taşıma merkezi olan okullardan kaynaklanan sorunlara ilişkin çeşitli cevaplar veren, görüşler belirten öğretmenlerden bazılarının görüşlerine aşağıda yer verilmiştir.

- *“Öğretmenlerin servis ve yemekhane denetim görevlerinin fazlalığı.”*
- *“Taşımali eğitimin kalkması ve taşınan çocukların buldukları yerlere okul yapılması uygun olur.”*

Taşıma merkezi okullardan kaynaklanan sorunlar ile ilgili görüşler dikkate alındığında birçok okulda yemekhanenin olmadığı, yemekleri dağıtan yeterli personellerin bulunmadığı, öğrencilerin okullara erken gelip geç gittikleri (zamansal sorunlar), okulların taşımali eğitim için fiziki yapılarının, kapasitelerinin uygun olmadığı, çocukların taşıma merkezinde okula uyum sorunu yaşadıkları görülmektedir.

Araştırmanın sekizinci alt probleminde; **“Taşıma merkezi olan okullardan kaynaklanan sorunlara ilişkin çözüm önerileriniz nelerdir?”** sorusuna cevap aranmıştır. Bu alt probleme verilen cevaplar incelendiğinde öğretmenlerin %30’unun (24 öğretmenin) okulların fiziki şartlarının iyileştirilmesi ve taşımali eğitim yerine köy okullarının açılması yönünde görüş bildirdiği, %7,5’inin (6 öğretmenin) okullara yemekhane yapılması gerektiği, % 5’inin (4 öğretmenin) denetimlerin artırılması yönünde görüş bildirdiği, %3,75’inin (3 öğretmen) çocukların okula uyum sağlamada sorun yaşadıklarını, %7,5’inin (6 öğretmenin) fikrim diye görüş belirttiği, %38,75’inin çeşitli görüşler belirttiği, 9 öğretmenin ilgili soruya cevap vermediği görülmüştür.

Taşıma merkezi olan okullardan kaynaklanan sorunlara ilişkin çözüm önerilerine okulların fiziki şartlarının iyileştirilmesi ve taşımali eğitim yerine köy okullarının açılması yönünde görüş belirten öğretmenlerden bazılarının görüşlerine aşağıda yer verilmiştir.

- *“Araç gereçlerin tam donatılıp, taşınmalı eğitime yakınlaştırmak, yemek olayını düzenlemek.”*
- *“Köy okulları tekrar hayat bulabilir.”*
- *“Yerinde eğitim daha iyi olacaktır. En fazla 20 km mesafeden öğrenci taşıma kapsamına alınmalı.”*

Taşıma merkezi olan okullardan kaynaklanan sorunlara ilişkin çözüm önerilerine okullara yemekhane yapılması gerektiği yönünde görüş belirten öğretmenlerin görüşlerine aşağıda yer verilmiştir.

- *“Kesinlikle denetimlerin zamanında ve düzenli bir şekilde yapılması gerekmektedir.”*
- *“Denetim artsın.”*
- *“Denetim.”*

SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Araştırma kapsamında yapılan analizler sonucunda katılımcıların yarısının kadın yarısının erkek olduğu görülmektedir. Katılımcıların %61,25'i öğretmen, %18,75'i müdür yardımcısı, %20 si ise müdürdür. Çalışma grubunda 20-29 yaş arasında %2,5, 30-39 yaş arasında % 26,25, 40-49 yaş arasında % 46,25, 50 yaş ve üstü % 25 olarak görülmektedir. Katılımcıların okul kademelerine bakıldığında ise; %62,5'i ilkokulda, %12,5'i ortaokulda, %8,75'i lisede ve %16,25'i de diğer kademe ve okul türlerinde çalıştığı görülmektedir.

Bu araştırmadan elde edilen bulgulara göre taşınmalı eğitimin gerekliliğine yönelik görüşlerini bildiren öğretmenlerin görüşlerine göre taşınmalı eğitimin %60 gerekli olduğu sonucuna varılmıştır. Araştırmamdaki görüşler doğrultusunda %37,5 taşınmalı eğitimin olmaması gerektiği, öğrencilerin en yakın okulda (köylerinde) eğitim görmesinin daha yararlı olacağı sonucuna ulaşılmıştır. Taşdemir'in (2010) çalışması da taşınmalı eğitimin hem gerekli olduğunu hem de fırsat ve olanak eşitliğini sağlama yolunda önemli bir adım teşkil ettiğini ortaya koyduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Taşınmalı eğitim ulaşım hizmetlerine ilişkin görüşlerde ise taşınmalı eğitimde problemlerin olduğu, periyodik olarak denetimlerin yapılması gerektiği, taşıma işi yapan şoförlere eğitimler verilmesi gerektiği ve araçlarda sorunların olduğu sonucuna varılmıştır. Herhangi bir sorun görmeyen öğretmenler de vardır. Araçlarda sorun olması

ve şoförlere eğitimler verilmesi gerektiği Ülker (2009) tarafından yapılan çalışmaların sonuçları ile benzerlik göstermektedir.

Taşımali eğitimde ulaşım sırasında yaşanan sorunlara yönelik çözüm önerileri arasında en çok dile getirilen, “taşımali araçlarının şartlarının iyileştirilmesi” gerekliliğidir. Bunun yanı sıra şoförlere eğitim verilmesi, denetimlerin düzenli yapılması, en yakın yerde okula gitmeleri köylerde okulların geri açılması (taşımali eğitim uygulamasından vazgeçilmesi) gibi öneriler de sunulmuştur. Araştırma bulgularında yer alan “taşımali eğitimden vazgeçilmesi” önerisi, Yalçın’ın (2006) çalışmasında da belirtilmiş ve eğitimde fırsat eşitliği ile kalitenin ne ölçüde sağlandığının değerlendirilmesi gerektiği yönündeki bulgularla örtüşmüştür. Benzer şekilde, sürücülerin eğitilmesi konusundaki öneriler Çelik’in (2019) çalışmasında da vurgulanmıştır. Bu durum, farklı dönemlerde ve illerde yapılan araştırmaların benzer sonuçlara ulaştığını göstermektedir.

Taşımali eğitimde öğle yemeklerinde yaşanan sorunların başında “yemeklerin kalitesiz olduğu ve aynı yemeklerin çıktığı” gelmektedir. Bunun yanında yemeklerde sorun olmadığını söyleyen bir kesim de vardır. Yemek dağıtımını esnasında yemeklerin sıcak olmadığı, yemek dağıtacak personelin de olmadığı sorunları görülebilmektedir. Halbuki Taşdemir (2010) tarafından yapılan çalışmada, yemek ve yemekhane hizmetlerinin yeterli olduğunu söylemiştir. Bu araştırmanın sonucu ile Taşdemir tarafından yapılan araştırmanın sonucu birbirinden farklılık göstermektedir.

Taşımali eğitimde taşıma merkezi okul kaynaklı sorunların başında okullarda yemekhanelerin olmadığı, öğrencilerin okula erken gelip geç gittiklerini, etkinliklere katılamadıklarını, okulların fiziki donanım, araç gereçlerin yetersiz oldukları ve çocukların okula uyum sağlamada sorunlar yaşadıkları izlemiştir. Uslu’nun (2017) çalışmasında vurguladığı taşıma merkezi okulların fiziki ve donanım yetersizlikleri bulgusu, Şimşek ve Büyükkıdık’ın (2017) araştırma sonuçlarıyla da benzeşmektedir.

Taşımali eğitimde taşıma merkezi okullardan kaynaklı sorunların çözüm önerilerinin başında taşıma merkezi okullarının fiziki donatım şartlarının iyileştirilmesi ve köy okullarının açılması önerisi gelmektedir. Bunu taşıma yapılan okullara yemekhane yapılması gerektiği ve denetimlerin artırılması önerileri izlemiştir.

Öneriler

Araştırma sonucunda elde edilen bulgulardan hareketle şu öneriler geliştirilmiştir:

- Servis şoförlerine taşımalı eğitim ile ilgili eğitim verilmelidir.
- Okul saatleri düzenlenmeli, çocuklar erkenden okula getirmemeleri servis şoförlerine söylenmelidir.
- Öğrenciler okula tam zamanında getirilip (ders başlamadan 10-15 dakika önce) tam zamanında (ders bitiminde) okuldan alınmalıdır.
- Yemekhanesi olmayan taşıma merkezi okul kalmamalıdır, olanların da şartları iyileştirilmelidir.
- Yemekler yenebilecek kalitede ve çeşitlilikte olmalıdır.
- Her kademedeki öğrenciler (ilkokul, ortaokul, lise) farklı servislerle taşınmalıdır. Bu şekilde taşıma yapmak mümkün değilse, diğer öğrencileri bekleme saatlerinde boş zamanlarını değerlendirecek, çeşitli etkinlikler planlanarak bekleme süreleri etkin şekilde değerlendirilmelidir.

KAYNAKLAR

- Çavuşoğlu, D. ve Dönmez, B. (2018). Yönetici, öğretmen, öğrenci ve veli görüşlerine göre pazarcık'ta taşımalı eğitim uygulaması. *Kuramsal Eğitimbilim Dergisi*, 11(4), 646-675.
- Ensari, H. (2003). *21. Yüzyıl okulları için toplam kalite yönetimi*. Sistem Yayınları.
- Ergün, M. (2005). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri, Nitel Araştırma*. <http://www.egitim.aku.edu.tr/nitelarastirma.ppt#256,1>, adresinden alınmıştır
- Haşhaş, Y. (2022). Taşımalı eğitimde yaşanan sorunlar ve çözüm önerileri (Denizli ili - Tavas ilçesi) [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Pamukkale Üniversitesi.
- Karakütük, M. (1996). *Taşımalı ilköğretim uygulaması ve sorunları* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Pamukkale Üniversitesi.
- Şan, A. (2012). *İlköğretimde taşımalı eğitim öğrencilerinin sorunları* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Dokuz Eylül Üniversitesi.

- Şimşek, A. ve Büyükkıdık, S. (2017). Öğretmen ve öğrenci görüşleriyle taşınalı eğitim uygulamasının değerdendirilmesi: Bozova ilçesi örneği. *İlköğretim Online Dergi* , 16(1), 15-34.
- Taşdemir, M. (2010). *Taşınalı eğitime ilişkin veli görüşleri; sorunlar ve öneriler (Şile ilçesi örneği)* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Yeditepe Üniversitesi.
- Tuzcu, G. (2021). *Eğitim Ekonomisi*. Pegem A Yayıncılık.
- Uslu, Ö. (2017). *İlköğretimde taşınalı eğitim uygulaması* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Pamukkale Üniversitesi.
- Ülker, Y. (2009). *Taşınalı ilköğretim uygulamasının genel durumu ve değerdendirilmesi* (Muğla ili örneği). Muğla Üniversitesi.
- Yalçın, K. (2006). *Yerleşik ve taşınalı eğitim yapan ilköğretim okullarındaki öğrencilerin toplumsallaşmasında beden eğitimi ve sporun önemi* (Kütahya ili örneği) [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Dumlupınar Üniversitesi.